

AF-11021

Seat No. _____

Third Year B. A. (Non CBCS) Examination

February – 2016

Sanskrit : Paper - X

(Sanskrit Language & Literature)

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

सूचना/Instructions :

दरेक प्रश्नना गुण समान छे.

All questions carry equal marks.

१ (अ) नीचे आपे ल परिच्छेद वांछीने तेनी नीचे आपेलां प्रश्नोंना उत्तरो संस्कृतभां लपो. १०

1 (a) Read the following passage and write answers in Sanskrit to the questions given below it : 10

दक्षयज्ञध्वंशानन्तरं शिवः हिमालये तपस्तप्यत । हिमालयदुहिता पार्वती सखीद्वयसहिता शिवपरिचर्या कृतवती । एकदा शिवः तपोमग्न आसीत् । तदैव कामदेवः तत्स्थानं समायात : स्वमित्रेण वसन्तेन सहितः । शीताः पवनाः सर्वत्र प्रसृताः । पुष्पाणां सुगन्धश्च सर्वत्र व्याप्तः । भ्रमराणां गुञ्जनेन मुखरितं जातम् तत्स्थानम् । कामदेवेन स्वप्रसिद्धधनुषि बाणममोघं समधत्तम् । तत्क्षणमेव शिवस्य मनसि क्षोभानुभूतिः सञ्जाता । सः नयनोद्घाटनमकरोच्छनैः । प्रश्नाः

- (१) पार्वती किं कृतवती ?
- (२) कः केन सह समायातः ?
- (३) तत्स्थानं कीदृशं जातम् ?
- (४) कामदेवः किं कृतवान् ?
- (५) तत्क्षणं किं जातम् ?

(ब) नीचे आपे ल पत्रविषयने अनुलक्षीने संस्कृतभां पत्र लभो. १०

(b) Write a letter in Sanskrit on any one of the following 10 subjects :

पुत्र्याः मात्रे पतम् ।

अथवा/OR

कार्यक्रमे पारितोषिकं प्राप्य हर्षान्वितः छात्रः स्व पितरं पत्रं लिखति पुत्रः ।

२ नीचेनाभांथी कोठपश अक पर संस्कृतभां निबंध लभो : २०

2 Write an essay in Sanskrit on any one of the following : 20

(१) जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी

(२) वसन्तवर्णनम्

(३) सङ्घे शक्तिः कलौ युगे ।

(४) काव्यप्रयोजनविमर्शः ।

३ (अ) नीचेनाभांथी कोठ पश अक गद्यभंडनो गुजरातीभां अनुवाद करो : १०

3 (a) Translate any one of the following passages in 10

Gujarati :

(१) जीवोऽत्र मुख्यः कर्तृत्वेन व्यपदेशात् । स च वस्तुतो हंसरूपः, पुरुषाधिकारकं हि शास्त्रं, तेन पुरुषशरीरे तदाकारः सर्व फलं प्राप्नोति । अतः पुरुषं हंसरूपेणानुवर्णयति । पञ्चस्वपि शारीरात्मा जीव एक एव । तत्रान्नमये निसंदिग्धत्वात् । तस्यैष एव आत्मेति नोच्यते । द्वितीयादिषु प्रथमोक्तमेवातिदिश्यते । तत्रान्नमयेन हस्तेन प्रदर्शयान्निव निःसंदिग्धं व्याख्यातं, तदन्तरो हि प्राण अन्तरव्यहारकारणं बलभोजनविसर्गादिष्पयोगात् । तस्य सञ्चार आकाशे । परिनिष्ठितः पृथिव्याम् । एवं लौकिकव्यवहारार्थं बाह्याभ्यन्तरभेदेन द्वयम् । तदनु वैदिकव्यवहारः । स च मनोमयः पुरुषः । आदेशः कर्मचोदना । ब्राह्मणानि सशेषाणि । अथर्वाङ्गिरसेस ब्रह्मकर्मत्वात् प्रतिष्ठा । तदनु नानाविधयागादिसाधनवतः फलं विज्ञानमयः । तत्र श्रद्धा आपः ।

(૨) મહાભારતસ્ય અસામાન્યાઃ વિશેષતાઃ વીક્ષ્ય ઇદં પઞ્ચમવેદરૂપેણ સ્મર્યતે । તસ્યાન્તરાલૈવ શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા, વિષ્ણુસહસ્રનામ, અનુગીતા, ભીષ્મસ્તવરાજઃ, ગજેન્દ્રમોક્ષશ્ચેતિ પઞ્ચરત્નાનિ સન્તિ । એષુ પઞ્ચસુ મહાભારતસ્ય સર્વસ્વભૂતા ભગવતઃ શ્રીકૃષ્ણસ્ય શ્રીમુખવાણી-શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા સંસ્કૃતસાહિત્યસ્ય ભાસ્વરં રત્નં વિઘતે । અષ્ટાદશપર્વસુ ષષ્ઠં પર્વ ભીષ્મપર્વ નામ્નાભિહિતમસ્તિ । તસ્ય પશ્ચવિંશત્યધ્યાયાદારભ્ય દ્વાચત્વારિંશદધ્યાયપર્યન્તં 'શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા' કથ્યતે । ઇયં ભગવતાચ્યુતેન જનનાં કલ્યાણાર્થં અર્જુનાયોદ્બોધિતા । તસ્યાં જ્ઞાનકર્મભક્તિયોગાનાં સમન્વયં વર્તતે । ન તુ માત્રં સઃ ગ્રથઃ આધ્યાત્મિકઃ પરંતુ કર્તવ્યશાસ્ત્ર વિઘતે ।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એકનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૦

(b) Translate any one of the following in to Sanskrit : 10

(૧) રૈવતકની પ્રાકૃતિક સમૃદ્ધિને કવિ વિસ્તારથી વર્ણવે છે. અહીં મહાકવિ ભ્રમર, વૃક્ષ, વેલી, હરણ, સૂર્ય, ચંદ્ર પવન વગેરેને પોતાના પ્રતિભાચક્ષુથી નિહાળે છે. ચારેય બાજું પ્રકૃતિનું વિવિધરંગી સામ્રાજ્ય પ્રવર્તે છે. ક્યાંક વેલીઓને વશ થઈને રસપાન કરતાં ભ્રમરોના ઝુંડ દેખાય છે તો ક્યાંક પ્રિયતમાઓના ચાટુવચનોથી લાલાયિત પક્ષીઓનું ડૂંજન સંભળાય છે. ક્યાંક ચાતકોનો આર્તનાદ તો ક્યાંક યુવાન હાથીઓની કેલી પણ થઈ રહી છે. અહીં કોમળ કૂંપળોમાં હાથ, પુષ્પોમાં આંખો અને ભ્રમરમાં કીકીનું સામ્ય જોઈને પ્રકૃતિનું માનવભાવારોપણ પ્રત્યક્ષ થાય છે. રૈવતકનું મનોહર દૃશ્ય સૂર્યનું અસ્ત થવું અને ચંદ્રનું ઉદિત થવું બન્ને કવિને 'ઘંટામાઘ'નું બિરૂદ અપાવે છે.

(1) The poet narrates the Raivtak's riches of nature elaborately. Here, the poet observes wasps, tree's screepers, deer, the moon and the sun and wind with his in gifted eyes. The multicoloured kingdom of nature is prevalent. A cluster of wasps is seen drinking nectar clinging to the creepers. On the other hand somewhere else lured by the beloveds' retorts, the cooing of birds is being is bieng heard somewhere else is heard the death cries of chataks (bird) and somewhere else the young elephant's copulation is taking place. Here the nature's personification is materialised seeing the commonality in hand in delicate buds, eyes in the flowers and eyeballs in wasps. The spectacular sight of the Raivatak, the sight of setting of the sun, the rising of the moon; both award the poet the tital of 'Ghantamagh'.

(૨) પરમાત્માની કૃપાથી જ સંસારના બંધનો છુટી શકે છે. પરંતુ પરમાત્માની કૃષ્ણા તેના પર જ ઉતરે જે પવિત્ર હોય. પરમાત્મા શુદ્ધ હૃદયવાળા પાસે જ પોતાનું રૂપ વ્યક્ત કરે છે. જે નિષ્કલંક હોય તે તેને મેળવી શકે છે. પરમાત્માના દર્શન થતાં જ બધી શંકાઓ દૂર થાય છે. પ્રભુ આ વિશ્વના કારણ છે. તે પ્રાણીમાત્રમાં ઓતપ્રોત છે. તેનો અનુભવ કરવાથી જ હિંદૂધર્મની ઓળખાણ થાય છે તેમ કહી શકાય. સનાતન ધર્મનું આ જ સાચું રહસ્ય છે એવું ઋષિ જણાવે છે. અમે આત્માને ઓળખેલ છે, ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરેલ છે. આ જ પૂર્ણતાની શરત છે. પરમપિતાનું દર્શન કરી પૂર્ણ બનવું એજ આર્યધર્મનું ધ્યેય છે.

(2) The bondage of this earthly existence can only be done away with by the grace of God. However, the compassion of the God can only be descended upon those who are pious. God reveals His true self to the pure soul which is spotless. Such a pious soul can attain God. All the doubts and misgiving are obliterated by just sighting of is the prime cause of the universe and He is immersed into every individual soul. So, it can be said that experiencing Him, One gets to ever that this is the true secret of Sanatandharma. We have identified the soul and realises the God. This only is the prerequisite of 'Purnata'-the apogee of perfection. To envision God and be 'Purna'-perfect is the object of Aryadharm.

४ (अ) नीचेनामांथी कोरुपशु भे गद्यभंडेनो अनुवाद करो : १२

4 (a) Translate any two of the following passages : 12

(१) अपरिणामोपशमो दारुणो लक्ष्मीमदः । कष्टमनञ्जनवर्तिसाध्यम-
परमैश्वर्यतिमिरान्धत्वम् । अशिशिरो पचारहार्योऽतितीव्रो दर्पदाहज्वरोष्मा ।
सततममूलमन्त्रगम्यो विषमो विषयविषास्वादमोहः । नित्यसमज्ञान-
शौचवध्यो रागमलालेपः । अजस्रमक्षपावसानप्रबोधा घोरा च
राज्यसुखसंनिपातनिद्रा भवतीति विस्तरेणाभिधीयते । गर्भेश्वरत्वम-
भिनवयौवनत्वमप्रतिमरूपत्वममानुषशक्तित्वं चेति महतीयं खल्वनर्थपरंपरा
सर्वा ।

- (२) आलोकयतु तावत्कल्याणाभिनिवेशी लक्ष्मीः क्षीरसागरात्पारिजातपल्लवेभ्यो रागम्, इन्दुशकलादेकान्तवक्रताम्, उच्चैश्रवसश्चञ्चलताम्, कालकूटान्मोहनशक्तिम्, मदिरायामदम्, कौस्तुभमणेर्नेष्ट्यम्, इत्येतानि सहवासपरिचयवशाद्धिरहविनोद चिह्नानि गृहित्वैवोद्गता ।
- (३) अभिषेकसमय एव चैतेषां मङ्गलकलशजलैरिव प्रक्षाल्यते दाक्षिण्यम्, अग्निकार्यध्मेनेव मलिनीक्रियते हृदयम् पुरोहितकुशाग्रसंमार्जनी-भिरिवापह्रियते क्षान्तिः, उष्णीपट्टबन्धेनेवाञ्छाघते जरागमनस्मरणम्, आतपत्र-मण्डलेनेवापसार्यते परलोकदर्शनम्, चामरपवनैरिवापह्रियते सत्यवादिता, वेत्रदण्डैरिवोत्सार्यन्ते गुणाः ।

- ४ (ब) नीचेनाभांथी कोई पक्ष बे संदर्भ सङ्घित सभञ्जवो : ८
- 4 (b) Explain any two with reference to the context : 8
- (१) अमृतसहोदरापि कटुविपाका ।
- (२) चन्द्रप्रभवो न दहति किम् अनलः ?
- (३) सरस्वतीपरिगृहीतमीर्ष्ययेव नालिङ्गति ।
- (४) भवद्गुणसंतोषो मामेव मुखरीकृतवान् ।
- ५ भयुर भट्टनी काव्यशैली पर सविस्तर नोंध लभो : २०
- 5 Detailed note on the poetic style of Mayur Bhatta. 20

अथवा/OR

५ कोरु ढरु डे डर टूकनूध दडुु : २०

5 Write short notes on any two of the following : 20

(१) डडुरसुड कृतड:

(२) सुूरुडरथ:

(३) सुूरुडरशुवऱ:

(ॡ) सुूरुडरशुडड:
